

باسمه تعالی

مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	ساعت شروع: ۸ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی
تاریخ امتحان: ۱۳۸۳/۰۶/۱۲		سال سوم آموزش متوسطه سالی - واحدی (۲۰ نمره ای)	
سازمان آموزش و پرورش شهر تهران کارشناسی سنجش و ارزشیابی تحصیلی متوسطه		دانش آموزان و داوطلبان آزاد شهر تهران در نوبت شهریور ماه سال ۸۳	

ردیف	سؤالات	نمره
۱	با توجه به ابیات زیر به سؤالات پاسخ دهید - آفرین جان آفرین پاک را - باغ جان را تازه و سرسبز دار الف - کدام یک از ابیات بالا مصرع است؟ ب - کلمات قافیه و حروف قافیه را در « بیت اول » مشخص کنید.	۰/۷۵
۲	با توجه به درون مایه های مختلف مثنوی، کتاب « منطق الطیر عطار » چه نوع محتوایی دارد؟	۰/۲۵
۳	شعر زیر در چه قالبی سروده شده است؟ چرا؟ « نگران با من استاده سحر / صبح می خواهد از من / کز مبارک دم او آورم این قوم به جان باخته را / بلکه خبر »	۰/۷۵
۴	شعر زیر در قالب « رباعی » سروده شده است یا « دو بیتی »؟ چرا؟ مردی باید، بلند همت مردی زین تجربه دیده ای، خرد پروردی کاو را به تصرف اندر این عالم خاک بر دامن همت ننشیند گردی	۰/۵
۵	چرا شاعر در « قصیده »، « تجدید مطلع » می کند؟ (یک دلیل بنویسید .)	۰/۵
۶	با توجه به بیت زیر، به سؤالات داده شده، پاسخ دهید. « زتاب آتش دوری، شدم غرق عرق چون گل الف - یک تشبیه غیر بلیغ را بیابید. « مشبه به » و « وجه شبه » آن را بنویسید. ب - یک تشبیه بلیغ را بیابید.	۱/۵
۷	تشبیه زیر، مفرد است یا مرکب؟ « مشبه » آن را بنویسید. « قرار در کف آزادگان نگیرد مال چو صبر در دل عاشق، چو آب در غربال »	۱
۸	با توجه به بیت زیر، به سؤالات پاسخ دهید. « بخت آن نکند با من، کان شاخ صنوبر را الف - کدام کلمه در مفهوم « استعاری » به کار رفته است؟ ب - استعاره از چیست؟ پ - چه نوع استعاره ای است؟	۰/۷۵
۹	در هر یک از ابیات زیر، چه نوع استعاره ای به کار رفته است؟ الف - تا تو را جای شد ای سرو روان در دل من هیچ کس می نپسندم که به جای تو بود ب - قضا چون ز گردون فرو هشت پر همه زیرکان کور گردند و کر	۰/۵
۱۰	در بیت زیر، در کدام کلمه، « تشخیص » به کار رفته است؟ چرا؟ « گرچه من خود زعدم دل خوش و خندان زادم عشق آموخت مرا شکل دگر خندیدن »	۰/۷۵
۱۱	در هر یک از نمونه های زیر « مجاز » و « علاقه ی مجاز » را مشخص کنید. الف - این دم شنو که راحت از این دم شود پدید ب - دست در حلقه ی آن زلف دو تا نتوان کرد	۱
۱۲	در بیت زیر، « پیمانه » مجاز از چیست؟ « قرینه » ی آن کدام است؟ « چو آشامیدم این پیمانه را پاک درافتادم ز مستی بر سر خاک »	۰/۵
۱۳	در عبارت زیر، « سجع » در بین کدام کلمات به کار رفته است؟ نوع سجع را مشخص کنید. « محبت را غایت نیست از بهر آن که محبوب را نهایت نیست. »	۰/۷۵

ادامه ی سؤالات در صفحه ی دوم

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی		رشته: ادبیات و علوم انسانی	
مدت امتحان: ۹۰ دقیقه		ساعت شروع: ۸ صبح	
سال سوم آموزش متوسطه سالی - واحدی (۲۰ نمره ای)		تاریخ امتحان: ۱۳۸۳/۰۶/۱۲	
دانش آموزان و داوطلبان آزاد شهر تهران در نوبت شهریور ماه سال ۸۳		سازمان آموزش و پرورش شهر تهران کارشناسی سنجش و ارزشیابی تحصیلی متوسطه	
۱۴	در هر یک از ابیات زیر، کدام کلمات با هم «جناس» دارند؟ نوع هر جناس را مشخص کنید. الف - «کفر است در طریقت ما کینه داشتن» ب - «خرم تن او که چون روانش» پ - «مکن تا توانی دل خلق ریش	۲	آیین ماست سینه چو آینه داشتن» از تن برود، سخن روان است» و گر می گنی می کنی بیخ خویش»
۱۵	در هر یک از ابیات زیر، «کنایه» را مشخص کنید. «مفهوم» آن ها را بنویسید. الف - از مکافات عمل غافل مشو ب - سرم به دینی و عقبی فرو نمی آید	۱	گندم از گندم بروید جو ز جو تبارک ا... از این فتنه ها که در سر ماست
۱۶	در کدام یک از ابیات زیر، «واج آرایی» محسوس تر است؟ چرا؟ الف - شب است و شاهد و شمع و شراب و شیرینی ب - خواب نوشین با ممداد رحیل	۰/۵	غنیمت است چنین شب که دوستان بینی باز دارد پیاده را ز سیل
۱۷	چرا در بیت زیر، واژه «گلستان»، ایهام دارد؟ «خانه زندان است و تنهایی ضلال هر که چون سعدی گلستانیش نیست»	۰/۵	
۱۸	آرایه «حسن تعلیل» را در بیت زیر نشان دهید. «به صدق کوش که خورشید زاید از نفست در بیت زیر، واژه هایی را که با هم «تضاد» دارند، مشخص کنید. «هر چه جز بار غمت بر دل مسکین من است برود از دل من، وز دل من آن نرود»	۰/۵	که از دروغ سیه روی گشت صبح نخست»
۱۹	در اشعار زیر، هر یک از موارد مشخص شده، به خلق کدام آرایه ادبی منجر شده اند؟ الف - چنین نقل دارم ز مردان راه ب - بهر این فرمود رحمان ای پسر پ - اگر تو فارغی از حال دوستان، یارا ت - از این شعر تر شیرین ز شاهنشاه عجب دارم	۲	<u>فقیران منعم</u> ، <u>گدایان شاه</u> <u>کل یوم هو فی شأن</u> ای پسر <u>فراغت</u> از تو میسر نمی شود ما را که سر تا پای حافظ را چرا در زر نمی گیرد؟
۲۱	در هر یک از نمونه های زیر، آرایه های «تصدیر»، اغراق، ایهام تناسب، مراعات نظیر، لف و نشر و تلمیح» را مشخص کنید: الف - ای نور چشم مستان در عین انتظارم ب - زهره سازی خوش نمی سازد مگر عودش بسوخت پ - گواه می طلبی اگر ز من به مذهب عشق ت - آن فرومایه هزار من سنگ بر می دارد و طاقت یک حرف نمی آرد. ث - یوسف صدیق (ع) در خشک سال مصر سیر نخوردی تا گرسنگان فرامش نکند. ج - شبی در بیابان مگه از بی خوابی پای رفتنم نماند. سر بنهادم و شتربان را گفتم: دست از من بدار.	۳	چنگی حـزین و جامی بنـواز یا بگردان کس ندارد ذوق مستی می گساران را چه شد مرا ست آه جهان سـوز و اشک دیده گواه
۲۲	تقابل سجع ها در بیت زیر، سبب پیدایش کدام آرایه ادبی شده است؟ «زگرز تو خورشید گریان شود ز تیغ تو بهرام بریان شود»	۰/۵	
	«موفق باشید»	۲۰	جمع نمرات

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی		رشته: ادبیات و علوم انسانی
سال سوم آموزش متوسطه سالی - واحدی (۲۰ نمره ای)		تاریخ امتحان: ۱۳۸۳/۰۶/۱۲
دانش آموزان و داوطلبان آزاد شهر تهران در نوبت شهریور ماه سال ۸۳		سازمان آموزش و پرورش شهر تهران کارشناسی سنجش و ارزشیابی تحصیلی متوسطه
ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱	الف - بیت اول (۰/۲۵) ب - کلمات قافیه: خاک، پاک (۰/۲۵) حروف قافیه: اک (۰/۲۵)	۰/۷۵
۲	عرفانی (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳	شعر نیمایی (۰/۲۵)، چون مصراع ها از نظر امتداد برابر نیستند. (۰/۲۵) و در آن قافیه الزامی نیست. (۰/۲۵)	۰/۷۵
۴	رباعی (۰/۲۵) چون با یک هجای بلند آغاز می شود. (۰/۲۵)	۰/۵
۵	اگر شاعر بخواهد از مطالبی به مطلب دیگر برود (یا برای آن که بتواند از قافیه های قبلی استفاده کند، یا برای طولانی ساختن قصیده) (۰/۵)	۰/۵
۶	الف - شدم غرق عرق چون گل (۰/۵) - مشبه به: گل (۰/۲۵) - وجه شبه: غرق عرق شدن (۰/۲۵) ب - آتش دوری (۰/۵)	۱/۵
۷	مرکب (۰/۵) مشبه: مال در کف آزادگان (۰/۵)	۱
۸	الف - شاخ صنوبر (۰/۲۵) ب - یار (۰/۲۵) پ - استعاره‌ی مصرحه (۰/۲۵)	۰/۷۵
۹	الف - استعاره‌ی مصرحه (۰/۲۵) ب - استعاره‌ی مکنیه (۰/۲۵)	۰/۵
۱۰	عشق (۰/۲۵) چون «آموختن» از افعال انسانی است که به عشق نسبت داده شده است. (یا فعل انسانی به عشق نسبت داده شده است.) (۰/۵)	۰/۷۵
۱۱	الف - مجاز: دم (۰/۲۵) علاقه‌ی مجاز: سببیه (۰/۲۵) ب - مجاز: دست (۰/۲۵) علاقه‌ی مجاز: کلیه (۰/۲۵)	۱
۱۲	می (شراب) (۰/۲۵) قرینه: آشامیدن (۰/۲۵)	۰/۵
۱۳	«غایت» و «نهایت» (۰/۵) نوع سجع: مطرف (۰/۲۵)	۰/۷۵
۱۴	الف - کینه، سینه (۰/۲۵) اختلافی (۰/۲۵) آیین، آیینه (۰/۲۵) افزایشی (۰/۲۵) ب - روان، روان (۰/۲۵) تام (۰/۲۵) پ - می کنی، می کنی (۰/۲۵) حرکتی (۰/۲۵)	۲
۱۵	الف - مصراع دوم (۰/۲۵) هر کاری که انجام دهی نتیجه‌ی همان را می بینی (۰/۲۵) ب - سر فرو نیامدن (۰/۲۵) تسلیم نشدن (۰/۲۵)	۱
۱۶	بیت «الف» (۰/۲۵) چون موسیقی برخاسته از واج آرایبی صامت ها (صامت ش) محسوس تر است. (یا هر توضیحی نظیر این پاسخ) (۰/۲۵)	۰/۵
۱۷	چون در دو معنای «گلزار یا باغ» (۰/۲۵) و «کتاب گلستان» در این بیت کاربرد دارد. (۰/۲۵)	۰/۵
۱۸	سیه روی گشت صبح نخست (۰/۵)	۰/۵
۱۹	برود، نرود (۰/۵)	۰/۵
۲۰	الف - متناقض نما (پارادوکس) (۰/۵) ب - تضمین (۰/۵) پ - اشتیاق (۰/۵) ت - حس آمیزی (۰/۵)	۲
۲۱	الف - لف و نشر (۰/۵) ب - ایهام تناسب (۰/۵) پ - تصدیر (۰/۵) ت - اغراق (۰/۵) ث - تلمیح (۰/۵) ج - مراعات نظیر (در کلیه‌ی وارد مراعات نظیر دیده می شود.) (۰/۵)	۳
۲۲	موازنه (۰/۵)	۰/۵
۲۰	در تصحیح اوراق امتحانی نظر همکاران محترم صائب است. «شاداب و سرافراز باشید»	